

एते कनखला राजनृषीणां दयिता नगाः । एषा प्रकाशते गङ्गा युधिष्ठिर महानदी ।
 सनत्कुमारो भगवानत्र सिद्धिमगात् पुरा । आजमीठावगाह्येनां सर्वपापैः प्रमोक्ष्यसे ।
 अपां हृदश्च पुण्याख्यं भृगुतुङ्गश्च पर्वतं । उष्णीगङ्गे च कौन्तेय सामात्यः समुपसृज ।
 आश्रमः स्थूलशिरसो रमणीयः प्रकाशते । अत्र मानश्च कौन्तेय क्रोधश्चैव विवर्ज्य ।
 एष रैभ्याश्रमः श्रीमान् पाण्डवेय प्रकाशते । भारद्वाजो यत्र कविर्वयक्रीतो व्यनश्यत । १०००
 ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कथं युक्तो ऽभवद्दुषिर्भारद्वाजः प्रतापवान् । किमर्थं यवक्रीतः पुत्रोऽनश्यत वै मुनेः ।
 एतत् सर्वं यथावृत्तं आतुमिच्छामि तत्त्वतः । कर्मभिर्देवकल्पानां कीर्त्यमानैर्भृशं रमे ।
 ॥ लोमश उवाच ॥ भरद्वाजश्च रैभ्यश्च सखाद्यौ सम्बभूवतुः । तावूषतुरिहात्यन्तं प्रीयमानो वनन्तरं ।
 रैभ्यश्च तु सुतावास्तामर्वावसुपरावसु । आसीद्यवक्रीः पुत्रस्तु भरद्वाजस्य भारत ।
 रैभ्यो विद्वान् सहापत्यस्तपस्वी चेतरोऽभवत् । तयोश्चाप्यतुला कीर्त्तिर्बाल्यात् प्रभृति भारत । १००१
 यवक्रीः पितरं दृष्ट्वा तपस्विनमसत्कृतं । दृष्ट्वा च सत्कृतं विप्रैरैभ्यं पुत्रैः सहानघ ।
 पथ्यीतयत तेजस्वी मन्युनाऽभिपरिभुतः । तपस्तेपे ततो घोरं वेदज्ञानाय पाण्डव ।
 स समिद्धे महत्यग्नौ शरीरमुपतापयन् । जनयामास सन्तापमिन्द्रस्य सुमहातपाः ।
 तत इन्द्रो यवक्रीतमुपगम्य युधिष्ठिर । अत्रवीत् कस्य हेतोस्त्वमास्थितस्तप उत्तमं ।
 ॥ यवक्रीत उवाच ॥ द्विजानामनधीता वै वेदाः सुरगणार्चित । प्रतिभान्विति तथेऽहमिदं परमकं तपः । १००२
 स्वाध्यायार्थं समारम्भो ममायं पाकशासन । तपसा ज्ञातुमिच्छामि सर्वज्ञानानि कौशिक ।
 कालेन महता वेदाः शक्या गुरुमुखादिभ्यो । प्राप्तुं तस्मादयं यत्नः परमो मे समास्थितः ।
 ॥ इन्द्र उवाच ॥ अमार्ग एष विप्रर्षे येन त्वं यातुमिच्छसि । किं विधातेन ते विप्र गच्छाधीहि गुरोर्मुखात् ।
 ॥ लोमश उवाच ॥ एवमुक्त्वा गतः शक्रो यवक्रीरपि भारत । भूय एवाकरोद्यन्तं तपस्यमितविक्रमः ।
 घोरेण तपसा राजंस्तप्यमानं महत्तपः । सन्तापयामास भृशं देवेन्द्रमिति नः श्रुतं । १००३
 तं तथा तप्यमानन्तु तपस्तीव्रं महामुनिं । उपेत्य बलभिर्देवा वारयामास वै पुनः ।
 अशक्याऽर्थः समारम्भो नैतदुद्धिक्तं तव । प्रतिभास्यन्ति वै वेदास्तव चैव पितुश्च ते ।
 ॥ यवक्रीत उवाच ॥ न चैतदेवं क्रियते देवराज ममेप्सितं । महता नियमेनाहं तस्यै घोरतरं तपः ।
 समिद्धेऽग्रावुपाकृत्याङ्गमङ्गं होष्यामि वा मघवंस्तन्निबोध । यद्यतदेवं न करोषि कामं ममेप्सितं देवराजेह सर्वं ।
 ॥ लोमश उवाच ॥ निश्चयं तमभिज्ञाय मुनेस्तस्य महात्मनः । प्रतिवारणहेतुर्थं बुद्ध्या सञ्चिन्त्य बुद्धिमान् । १००४
 तत इन्द्रोऽकरोद्रूपं ब्राह्मणस्य तपस्विनः । अनेकशतवर्षस्य दुर्बलस्य सद्यक्षणः ।
 यवक्रीतस्य यत्तीर्थमुचितं शौचकर्मणि । भागीरथ्या तत्र सेतुं बालुकाभिश्चकार सः ।
 यदाऽस्य वदतो वाक्यं न स चक्रे द्विजोत्तमः । बालुकाभिस्ततः शक्रो गङ्गां समभिपूरयन् ।
 बालुकामुष्टिमनिशं भागीरथ्या व्यसर्जयत् । सेतुमभ्यारभच्छक्रो यवक्रीतं निदर्शयन् ।
 तं ददर्श यवक्रीतो यत्नवन्तं निबन्धने । प्रहसंश्चाब्रवीदाक्यमिदं स मुनिपुङ्गवः । १००५